

GUIA DE FLORA URBANA DE BARCELONA

Autors: Pere Barnola i Josep M. Panareda

Col·lecció: Barcelona Ecologia
Llibre coeditat per l'Ajuntament de
Barcelona i Cossetània

GUIA DE FAUNA URBANA DE BARCELONA

Autors: Sergi Garcia i Martí Franch

Col·lecció: Barcelona Ecologia
Llibre coeditat per l'Ajuntament de Barcelona i
Cossetània

» L'Ajuntament de Barcelona i Cossetània Edicions publiquen *Guia de flora urbana de Barcelona*, de Pere Barnola i Josep M. Panareda, que exposa una mostra de les més de mil espècies vegetals que tenim a la ciutat, i *Guia de fauna urbana de Barcelona*, de Sergi Garcia i Martí Franch, un recull de la fauna més representativa i, en molts casos, desconeguda de Barcelona.

» *La guia de flora urbana de Barcelona* inclou més de cent vint-i-cinc espècies vegetals ordenades pel nom científic i les denominacions en català i castellà.

» Tota la documentació va acompanyada de material gràfic que ajuda a identificar cada espècie, com els arbres, els arbustos i les herbes, així com de la descripció corresponent, com la forma, l'ecologia, la distribució i els aprofitaments.

» La guia es complementa amb fitxes identificatives que expliquen les característiques de cada espècie, com el nom de la família a la qual pertany, l'alçada, el període de floració en mesos, el tipus biològic (aspecte de la planta) i algunes singularitats.

» **La guia de fauna de Barcelona urbana** recull, entre altres aspectes, el nom científic, el català i el castellà (en primer lloc), la descripció, la biologia, l'estatus i una representació gràfica excel·lent d'una vuitantena d'espècies de la fauna vertebrada i una quarantena de la invertebrada que es poden observar a Barcelona.

» Les espècies estan agrupades segons si són pròpies d'ambients aquàtics, dels parcs i jardins o dels àmbits construïts. També s'hi indica alguna referència d'on és més probable veure-les.

» L'objectiu de la guia és que, a través del coneixement, es transiti vers l'estima o, si més no, vers l'acceptació del nostre entorn natural més immediat.

GUIA DE FLORA URBANA DE LA CIUTAT

La ciutat de Barcelona sense persones estaria dominada per un gran bosc "constituït per alzinars, en què l'alzina seria l'arbre més abundant en molts indrets, juntament amb roures i altres arbres, sobretot caducifolis. En fondals i sectors ombrívols, sobretot damunt de sòls profunds, el domini de caducifolis seria absolut, amb roures, moixeres, aurons, oms i freixes". Amb aquestes paraules explica Pere Barnola com seria aquesta vegetació, amb predomini ara de la flora urbana, que trobem arreu de la ciutat, a les parets dels edificis, als murs, als carrers, als racons abandonats i als parcs i jardins. És en aquests darrers on trobem més diversitat: "Al costat de plantes vivaces, arbustos i arbres plantats solen créixer un bon nombre d'espècies oportunistes, que aprofiten els espais buits, l'aigua de reg o la fertilitat de la terra adobada. Segons el microclima de cada racó i el tipus de terra, creixen plantes diferents. La majoria produeixen nombroses llavors que s'escampen arreu i germinen amb facilitat. Les tasques de manteniment dels parcs i jardins també en condicionen la presència i el desenvolupament."

Un dels espais de la ciutat amb més diversitat és la muntanya de Montjuïc, amb vegetació autòctona, però també de plantada per embellir l'entorn; algunes plantes necessiten atenció i d'altres han arrelat i es reproduïxen espontàniament.

Aquesta guia de la flora a la ciutat dona prioritat a les plantes que creixen espontàniament al voltant d'espais construïts i/o alterats per l'acció humana o pels animals domèstics, les anomenades *plantes ruderals*, que solen ser anuals, com els blets i els amarants, amb dos moments àlgids, la primavera i el final de l'estiu. També hi ha un nombre important d'espècies exòtiques arribades amb el suport humà, fins a la baixa edat mitjana, procedents de la Mediterrània, d'Àsia i del nord d'Àfrica, i a partir de l'edat contemporània, d'Amèrica. Així, trobem els amarants, l'àster pilós, les campanetes de jardí, els cànems bords o conizes, la cervellina, les lleteres nanes, els violins, les cues de rata i les flors d'avellana.

A les zones seques o poc ruderalitzades trobem la cervina, el margall, la paradella crespa, el passacamins, els plantatges, el pèl de bou i la xicoira. Als espais entre les pedres o rajoles trobem el polícarp i la sagina apètala, mentre que als murs vells trobem la morella roquera, la picardia, el lletsó de paret i els barretets. En terres remogudes o camps abandonats, les olivardes, els capblancs, els ripolls i diversos broms. En espais fangosos, els bidents i les pressegueres.

Quan parlem i estudiem plantes, hem de tenir presents dos aspectes: com és la planta i també com i on viu. És per aquest motiu que és molt important conèixer bé els principals ambients que trobem a la ciutat.

Quins valors aporta aquesta vegetació:

- Frenen processos erosius i ajuden a recuperar sòls alterats, com l'alfals (*Medicago sativa*).
- Atreuen la fauna auxiliar, com marietes, sírfids i crisopes, que actua com a depredadora de les plagues de l'arbrat viari. En són exemples els caps blancs (*Lobularia maritima*), la borratja (*Borago officinalis*) i el lletsó de paret (*Sonchus tenerrimus*).
- Participen en la conservació d'insectes pol·linitzadors, com abelles i papallones, que s'alimenten del pol·len i el nèctar de les floracions i, alhora, de molts ocells granívors, com cadeneres, gafarrons i verdums, que utilitzen les llavors com a recurs alimentari. Exemples: la ravenissa blanca (*Diplotaxis erucoides*), el card blanc (*Galactites*).

tomentosus), la bràsera (*Centaurea aspera*) i el pèl de bou (*Poa annua*). També aquestes són plantes nutrícies per a les erugues de moltes espècies de papallones.

- Afavoreixen la infiltració d'aigua i la descompactació del sòl amb sistemes radicals potents, com la malva (*Malva sylvestris*) i el fonoll (*Foeniculum vulgare*).

- Algunes són medicinals o comestibles, com l'ortiga petita (*Urtica urens*), la verdolaga (*Portulaca oleracea*) o la dent de lleó (*Taraxacum officinale*).

GUIA DE FAUNA URBANA DE BARCELONA

L'objectiu d'aquesta guia és difondre i sensibilitzar sobre la realitat de la fauna urbana, així com tenir coneixement de totes les espècies que ens envolten, a més de les ja conegudes, com els coloms, paneroles, rates i pardals.

“El distanciament, en tots els sentits, de l'ésser humà i la natura que l'envolta s'ha eixamplat als darrers temps, malgrat els esforços fets, molt nombrosos, en contra d'aquesta deriva. Les advertències de la importància de conservar la biodiversitat, les iniciatives polítiques o les estratègies empresarials sembla que no han estat suficients. A conseqüència d'aquest distanciament, la desconexió dels valors i dels entorns naturals s'ha generalitzat i arriba a tots els estaments; en el millor dels casos, el coneixement no ha passat d'una noció vaga, un anhel imprecís de més natura i més verd, molt sovint traduït en la demanda de més arbres o sublimat en el benestar d'alguns animals.” Així ho explica Sergi Garcia, l'autor del llibre.

Aquesta guia recull espècies vertebrades i invertebrades que es presenten en tres ambients urbans: els edificis, els jardins i els espais aquàtics.

El primer bloc són els edificis on predomina una fauna que es compon de rates, ratolins o paneroles, o els mateixos edificis com a estructures de refugi o nidificació, com ara de falciots, orenetes i ratpenats, i altres espècies que ho fan de manera facultativa, com els falcons, les merles blaves o els xoriguers. Ara bé, els edificis més moderns, els edificis sostenibles pensats per estalviar aigua, energia i fets amb materials reciclables, solen ser inhòspits per a la fauna.

Pel que fa als parcs i jardins, partint de l'arbre com a element comú, la fauna vertebrada i invertebrada que hi trobarem està constituïda per animals propis d'ambients forestals i, en menor mesura, pels d'ambients oberts d'herbassars i de prats, fonamentals, aquí i arreu, per al sosteniment d'una biodiversitat rica i cada cop més escassa.

Un tercer bloc, igualment important, és l'aquàtic. És a principis del segle XXI que a la ciutat de Barcelona, la primera ciutat gran que ho va fer, els protocols de manteniment de les basses i els estanys urbans amb potencial natural van canviar radicalment amb l'objectiu principal de conservar-ne la biodiversitat, i s'hi va suprimir l'ús del clor i d'altres químics. Aquest fet va provocar l'augment de la granota verda, el tòtil i la reineta i dels invertebrats aquàtics.

Aquesta guia té per objectiu exposar les espècies més representatives de la ciutat i com es distribueixen i la història natural de cada una d'elles, com ara el gran cargol d'estany, que és el cargol representatiu dels cargols aquàtics que es poden trobar a les basses, així com en altres casos.

Pel que fa als mamífers terrestres, als rèptils i als amfibis, se n'han recollit totes les espècies presents a la ciutat, estrictament en l'àmbit urbà.

La guia va acompanyada de fitxes explicatives que donen informació sobre el rol ecològic de cada espècie, com ara la transparència de l'aigua i la neteja de les basses gràcies a les puces i els cargols aquàtics; la pol·linització per l'acció dels borinots, les papallones, etc.; el control de mosquits gràcies a les notonectes, les libèl·lules, etc., o el control de la processonària del pi, al qual contribueixen els puputs, les mallerengues, els ratpenats o els ballesters.

Per a més informació:

<https://ajuntament.barcelona.cat/barcelonallibres/ca>

Laura Santaflorentina / tel.: 699 061 244 / laurasantaflorentina@gmail.com